

SKÚSENOSTI KRAJOV Z ČESKEJ REPUBLIKY S PODPOROU EVVO.

Za účelom čo najlepšieho nastavenia predkladanej koncepcie a jej praktickej využiteľnosti pre Trenčiansky samosprávny kraj, boli oslovené krajské úrady vybraných krajov v Českej republike, aby poskytli svoje skúsenosti so systémom podpory EVVO v kraji. Tieto kraje (Vysočina, Pardubický a Jihomoravský) majú fungujúcu krajskú koncepciu EVVO (alebo jej obdobu), resp. fungujúcu sieť stredísk environmentálnej výchovy / ekocentier. Boli im položené nasledovné 2 otázky:

1. Odkiaľ pramení Vaša hlavná motivácia podporovať environmentálnu výchovu a vzdelávanie v regióne/kraji? Vyplýva to z platnej legislatívy, strategických dokumentov, aktuálnych prieskumov povedomia občanov, resp. existuje iný dôvod, prečo ste túto oblasť zaradili medzi priority financovania v regióne?

2. Akým spôsobom funguje financovanie ekocentier vo vašom kraji – ide o kombináciu súkromných zdrojov ekocentra s finančnou podporou kraja, alebo sa do podpory zapája aj lokálna, resp. národná úroveň?

Kraj Vysočina

(Zdroj: Ing. Eva Navrátilová, Oddělení rozvoje a podpory ŽP, Odbor životního prostředí a zemědělství)

Ad 1:

Krajskú koncepciu ekologickej výchovy, vzdelávania a osvetu (EVVO) spracoval kraj Vysočina na základe zákona č. 123/1998 sb. V tomto roku (2017) ju aktualizuje v súlade so Štátnym programom EVVO a EP (environmentálne poradenstvo) z roku 2016.

Nejedná sa o koncepciu budovania a podpory siete environmentálnych centier, ale podpora realizátorov EVVO je do koncepcie zakomponovaná prostredníctvom spolufinancovania ich projektov, výmeny skúseností, spolupráce na projektoch kraja, ai.

Ad 2:

Financovanie prebieha prostredníctvom podpory projektov realizátorov EVVO, t. j. žiadateľov, či už sú to krajské dotačné schémy (napr. GP Životní prostředí 2016, Ekologická výchova 2018, Zásady zastupitelstva kraje na podporu Místní agendy 21) alebo národné zdroje ako program Životní prostředí alebo program priamo pre neziskové organizácie.

Kraj pravidelne usporadúva a financuje stretnutia realizátorov EVVO, ktoré sa striedajú po sídlach realizátorov, aby bol väčší priestor pre ich predstavenie. Na stretnutiach prebieha výmena skúseností, zhrnutie ročných aktivít, plány do nasledujúceho roku a kalendár významných akcií na nasledujúci rok, ktorý potom zverejňujú na krajskom portáli.

Kraj nepodporuje náklady na vybudovanie centier a prevádzkové náklady. Tiež nemá zriadenú žiadnu príspevkovú organizáciu ako napr. Jihomoravský kraj Lipku, ktorá zabezpečuje napíňanie koncepcie. Popri realizátoroch EVVO sa kraj zameriava na školských koordinátorov EVVO, verejnú správu a širokú verejnosť, prostredníctvom projektov a aktivít kraja a projektov spolupráce s partnermi.

Pardubický kraj

(Zdroj: RNDr. Vladimír Vrána, vedoucí Oddělení ochrany přírody, Odbor životního prostředí a zemědělství)

Ad 1:

Podpora ekovýchovných aktivit krajom je daná množstvom faktorov. Je to napríklad existencia „ekovýchového podhubia“ v kraji, keďže už pri vzniku kraja existovalo a vyvíjalo aktívnu činnosť množstvo spolkov (vtedy občianskych združení). Ich spolupráca najmä s vtedajším človekom zodpovedným za životné prostredie, poľnohospodárstvo a vidiek (Ing. Petrem Šilarem) viedla k vytvoreniu a schváleniu Koncepcie vzdelávania, výchovy a osvetu v oblasti životního prostředí v Pardubickém kraji (<https://www.pardubickykraj.cz/koncepcie-vzdelavani-vychovy-a-osvetu-v-oblasti-zivotniho-prostredi>). Koncepcia z roku 2003 bola následne aktualizovaná v roku 2008 (<https://www.pardubickykraj.cz/aktualizovana-koncepcie-environmentalniho-vzdelavani-vychovy-a-osvetu>). Koncepcie boli schválené v čase, kedy ekovýchova nebola v právnej úprave nijako viac zakotvená, z hľadiska kraja to bol teda významný počin (bola to pravdepodobne prvá či druhá takáto koncepcia v rámci republiky). Od tej doby je koncepcia postupne napĺňaná v rôznych oblastiach rôznou mierou úspešnosti.

Veľký význam majú dva nástroje vyplývajúce z koncepcie: pracovná skupina pre EVVO a vypisované dotačné (predtým grantové) tituly. V pracovnej skupine sú okrem zástupcov úradu (odboru školstva a odboru ŽP) tiež členovia krajského zastupiteľstva (zodpovední za školstvo, za sociálnu starostlivosť a neziskový sektor a za životné prostredie, poľnohospodárstvo a vidiek); ďalšími členmi sú zástupcovia neziskového sektora, zástupca Agentury ochrany prírody a krajiny ČR, zástupca Univerzity Pardubice, zástupca Regionální rozvojové agentury. Kraj už od roku 2002 vypisuje tituly na podporu ako ekovýchovných aktivít, tak tituly na podporu projektov o konkrétnu starostlivosť o životné prostredie. Kraj vníma potrebu ekovýchového pôsobenia na všetky skupiny obyvateľov, ako aj pomerne aktívne zázemie pre takéto pôsobenie, dané sieťou ekocentier i ďalších aktívnych subjektov v kraji.

V neposlednom rade je podpora tejto oblasti daná i konkrétnymi členmi krajského zastupiteľstva, veľmi aktívnymi v tejto oblasti.

Ad 2:

Financovanie ekocentier má v rámci kraja viac zdrojov. Ani kraj neuvolňuje taký objem finančných prostriedkov, ktorý by zaistil fungovanie všetkých ekocentier. Cieľene (na základe vypisovaného výberového konania na dva roky) je podporovaný krajský koordinátor EVVO – ním sa dosiaľ opakovane stávalo asi najväčšie ekocentrum kraja (Ekocentrum PALETA), ktoré okrem pestrej škály ekovýchovných programov pre školy i verejnosť prevádzkuje aj pobytové centrum v Oucmaniciach. Ďalšie ekocentra majú možnosť získať dotáciu buď priamo z rozpočtu odboru životného prostredia a poľnohospodárstva (centrá, ktoré majú celoročnú prevádzku), alebo v rámci dotácie z programu EVVO, kde je podpora ekovýchovným centram so sezónnou činnosťou jedným z podporovaných titulov.

Ekocentrum Pasíčka, ktoré zároveň prevádzkuje záchrannú stanicu pre živočíchy, vyvíja činnosť v rámci Českého svazu ochránců přírody – aj touto cestou získava prostriedky. Na základe aktivity jednotlivých centier sú potom využívané aj národné zdroje. A v neposlednom rade je to šikovnosť jednotlivých centier získať finančné prostriedky od súkromých subjektov (rôzni podnikatelia apod.) či napr. od štátnych podnikov (Lesy ČR).

Jihomoravský kraj

(Zdroj: Mgr. Adéla Pásková, Odbor školství - oddělení prevence a volnočasových aktivit, referent pro mládež a EVVO)

Ad 1:

Strategickým dokumentem Jihomoravského kraje v oblasti EVVO je „Koncepce environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty JMK“ a „Program rozvoje Jihomoravského kraje“, konkrétně priorita 3 „Atraktivní region pro obyvatele, návštěvníky i investory“, opatření 3. c „Rozvoj kvality vzdělávání“, aktivita 3. c. 9 „Podpora informační gramotnosti, finanční gramotnosti, environmentálního vzdělávání a dalších specifických aspektů vzdělávání“.

Ad 2:

Jihomoravský kraj (JMK) zriadil na realizáciu EVVO špecializovanú príspevkovú organizáciu s názvom Lipka – školské zařízení pro environmentální vzdělávání. Lipka realizuje úlohy koncepcie pre rôzne cieľové skupiny a je zriaďovateľom poverená plniť vybrané úlohy akčného plánu, napr. organizáciu konferencií pre pedagógov, tvorbu metodických publikácií a pomôcok, metodickú pomoc pedagógov, prípravu a moderovanie okrúhlych stolov, redakcia Jihomoravských ekologov a pod. V súčasnosti je príspevková organizácia Lipka financovaná zo 4 základných zdrojov:

- z príspevku od zriaďovateľa (JMK),
- zo štátneho rozpočtu,
- z vlastných príjmov (tržieb),
- z projektov (najmä z projektov EU).

Činnosti Lipky je možné zjednodušene rozdeliť do týchto oblastí:

- záujmové činnosti (krúžky, pobytové akcie, tábory a prímestské tábory...) – financované zo štátneho rozpočtu,
- vzdelávacie činnosti (podľa zadania zriaďovateľa; pre školy od MŠ po VŠ, pre pedagogických pracovníkov, verejnosť i iné vzdelávacie inštitúcie) – financované z príspevku od zriaďovateľa (JMK) a z vlastných tržieb,
- projektové činnosti (realizácia projektov – najmä projektov EU) – financované z prostriedkov na schválené projekty (projekty sa väčšinou týkajú vzdávacej činnosti, a preto sa prelínajú do predchádzajúceho bodu).

Z 38 zamestnancov pokrývajúcich základný chod a činnosti zariadenia sú ich platy financované nasledovne:

- 23 úväzkov (= cca 60 %) z príspevku od zriaďovateľa (JMK),
- 7,5 úväzku (= cca 20 %) zo štátneho rozpočtu,
- 7,5 úväzku (= cca 20 %) z vlastných tržieb.

K tomuto počtu pracovníkov je ešte pohyblivý počet pracujúci na realizácii projektov, ktoré Lipka podala a následne boli schválené. Jihomoravský kraj podporuje nielen Lipku, ale i neštátne neziskové organizácie, ktoré sa zaoberajú problematikou EVVO (medzi ne patria aj ekocentra), a to formou dotácií v rámci dotačných programov.

K tomu je potrebné pridať pracovníkov určených na realizáciu projektov, ktoré boli Lipkou podané a následne schválené. Počet týchto pracovníkov značne kolíše podľa toho, koľko projektov Lipka práve realizuje (najmä podľa vypisovaných projektov financovaných alebo spolufinancovaných zo zdrojov EU).